

To tonn med gammelt fiskeutstyr kom opp under ordinært fiske på tråleren J. Bergvoll i juni.

Kvote-fritt fiskeri i all framtid!

Ingen vet omfanget av søppel på havbunnen eller i vannsøylen i norske farvann. Hvilket søppel er det? Er det mye? Er det et problem for yrkesfiskerne? Den internasjonale dugnaden «Fishing for litter» har kommet til Norge.

Dugnaden «Fishing for Litter» innebærer at fiskebåter blir utstyrt med sekker der de samler og sorterer avfallet som kommer opp under ordinært fiske. Siden februar er det kommet inn over 13,5 tonn avfall. Det innsamlede avfallet blir levert kostnadsfritt til mottak i Tromsø,

Ålesund og Egersund. Ved mottakene skjer veiing og registrering. Den videre avfallsbehandlingen blir gjort av lokale avfallsselskap, og gjenvinningen skjer etter eksisterende norske ordninger.

Vårt største miljøproblem
Miljødirektoratet rapporterte i 2014 at

marin forsøpling er et av de største miljøproblemene vi har her i landet i dag. Det er anslått at rundt 15 prosent av marint avfall driver i land og blir liggende på strendene, mens 15 prosent flyter rundt i havet. De resterende 70 prosent havner på havbunnen. En internasjonal rapport fra World Economic Forum (WEF) anslår

Hoveddelen av avfallet som kommer opp er rester fra fiskerinæringen selv.

at det innen 2050 vil være mer plast enn fisk i havet dersom det ikke tas grep.

Så hvor mye plast og annet avfall har vi egentlig på havbunnen og i vannsøylen i de norske farvann? Ingen vet. Fiskeridirektoratets årlige oppryddingstokt etter tapte fiskeredskap har til nå vært det eneste organiserte tiltaket. Men nå i februar var det altså oppstart av «Fish-

ing for litter» her i Norge. Dette er et 2-årig prøveprosjekt som skal bidra til å fjerne marint avfall og å se på mulighetene for å gjenvinne dette. Bieffekter av prosjektet er at vi får kunnskap om hvor mye avfall som finnes, hvilke type avfall det dreier seg om og hvor mye som egentlig kan samles inn gjennom ordinært fiske.

Fiskerinæringen tar ansvar

I 2010 fikk alle de 17 medlemslandene i OSPAR konvensjonen pålegg om å vurdere oppstart av «Fishing for Litter». I Norge startet Miljødirektoratet opp et forprosjekt i 2012-13, som resulterte i oppstart av det norske «Fishing for litter» i år. Ansvar for prøveprosjektets organisering, planlegging og drift er gitt til

det Svolvær-baserte Salt Lofoten AS. Dette er en uavhengig kompetansebedrift med fokus på utvikling av kysten, fra ressurs til verdiskaping. Hilde Rødås Johnsen i Salt Lofoten AS opplyser til Kystmagasinet at fiskerinæringen ønsker å være med å ta ansvar for det marine avfallet.

–Vi ser at fiskerinæringen tenker miljøbevisst og ønsker å delta i dugnaden.

Mannskapet på «Mersey» leverer det oppsamlede avfallet ved mottaket i Egersund.

Hoveddelen av avfallet som kommer opp er rester fra fiskerinæringen selv.

Avfall fra fiskerinæringen havner både på strendene og havbunnen! FOTO: LAILA REIGSTAD

Næringen har lenge sett problematikken og melder seg derfor på denne dugnaden, sier Rødås Johnsen, som legger til at ordningen også skal bidra til å bevisstgjøre fiskerne om hva de selv tilfører miljøet.

27 fiskefartøy deltar

Per juni er 22 fartøy i gang med dugnaden, mens det er ytterligere fem som skal starte opp. Fartøyene er i størrelsesordenen 19-74 meter, og bruker pelagisk

trål, bunntål, autoline, not eller reke-trål. Avfallet leveres på mottak i de tre utvalgte havnene Tromsø, Ålesund og Egersund. På sikt planlegges det også etablering av et mottak på Karmøy i Rogaland. Fartøyene velger selv hvilken havn de leverer til. Underveis i prosjektet er det mulig at det åpnes for at flere fiskefartøy kan melde seg på. Salt Lofoten AS oppfordrer derfor rederier å ta kontakt dersom de ønsker å delta.

Lovverket

Både Havressursloven og Forurensingsloven sier at det ulovlig å dumpe avfall på havet. Dersom man mister et bruk, har man plikt til å sokne etter det, samt plikt til å melde fra til Kystvaktsentralen. Som nevnt er det ingen som vet hvor mye avfall det er snakk om, men problemet kan være betydelig. Under Fiskeridirektoratets årlige oppryddings-

Drøye et tonn med gammelt fiskeutstyr, bildekk, gummi og krabbeteiner i denne leveransen!

tokt ble det i Sogn og Fjordane i 2014 funnet rundt 350 spøkelsesgarn på fem dager, til tross for at bare en fisker hadde meldt inn tapt bruk.

Betydelige kostnader

Det eksisterer heller ikke noe oversikt over hvordan avfall i fiskeutstyret påvirker de norske yrkesfiskerne. I en internasjonal KIMO undersøkelse rapporterte shetlandske fiskere at avfall i fangsten og på fangstfeltene førte til betydelige kostnader. Over 90 prosent av fiskerne rapporterte at de hadde tilbakevendende problem med akkumulering av plast i trålen. Like mange oppga at trålposene hadde satt seg fast i avfall på havbunnen. Det ble også rapportert om kostbare reparasjoner på grunn av garn i propellen og blokkerte opptaksrør.

–«Fishing for litter» vil kunne bidra til å øke kunnskapen vi har om norske forhold. Ved prosjektavslutning i desember 2017 vil vi kunne svare på om vi har lignende tilstander langs vår egen kyst, opplyser Rødås Johnsen i Salt Lofoten AS.

Status etter fire måneder

Fire måneder inne i prøveprosjektet har man begynt å få et bilde på hva og hvor mye marint søppel den norske havbunnen inneholder. Over 13,5 tonn marint søppel har blitt tatt opp under ordinært fiske og levert til mottakshavnene siden februar.

–Resultatene så langt viser at «Fishing for litter» er en effektiv miljødugnad. Opp mot 2/3 av avfallet er resirkulerbart. Dette er gode nyheter både for prosjektet og miljøet, da dette søppelet ikke lenger utgjør noen trussel for livet på havbunnen. Fra starten i februar til medio mai, kom det 15 leveranser med søppel, sier Rødås Johnsen i Salt Lofoten AS.

–Hvor mye de leverer inn avhenger av størrelse på båten, hvor lang tid de har vært ute og hvilket utstyr de bruker. Dette gir en gjennomsnittlig leveranse på over drøye 600 kilo avfall per innlevering. Til nå er mest avfall levert til mottaket i Tromsø, med Ålesund som en god nummer to, opplyser Rødås Johnsen.

Hvilken type avfall?

Hva har fiskerne egentlig fått opp under ordinært fiske? I et brev til deltagende fiskefartøy opplyser Salt Lofoten AS at det i all hovedsak er tapte fangstredskaper som kommer opp. I hovedsak dreier dette seg særlig om tauverk, teiner, taifun, trålliner og bobbins, forteller Rødås Johnsen. Teiner utgjør rundt 15 prosent av det innsamlede avfallet.

–«Fishing for litter» bidrar til å fjerne avfall slik at både fangst og fangstfelt blir renere. Like viktig er det at bevisstheten rundt avfall under vann økes, avslutter Rødås Johnsen. ■

«Fishing for litter» i Norge;

- Prosjekt: Samle avfall under ordinært fiske.
- Varighet: Februar 2016-desember 2017.
- Omfang: 27 fiskebåter deltar.
- Innsamlet avfall etter 5 måneder: ca 13,5 tonn.